

Teismo praktikos rinkinys

TEISINGUMO TEISMO (didžioji kolegija) SPRENDIMAS

2021 m. spalio 26 d.*

„Prašymas priimti prejudicinį sprendimą – 1987 m. gegužės 19 d. pasirašytas susitarimas tarp Belgijos Karalystės vyriausybės ir Liuksemburgo Didžiosios Hercogystės vyriausybės (viena šalis) ir Lenkijos Liaudies Respublikos vyriausybės (kita šalis) dėl abipusio investicijų skatinimo ir apsaugos – Arbitražo procedūra – Ginčas tarp valstybės narės investuotojo ir kitos valstybės narės – Šiame susitarime įtvirtinta arbitražinė išlyga, prieštaraujanti Sąjungos teisei – Negaliojimas – Šios bylos šalių *ad hoc* arbitražinis susitarimas – Dalyvavimas arbitražo procedūroje – Numanoma šios kitos valstybės narės valia sudaryti šį arbitražinį susitarimą – Neteisėtumas“

Byloje C-109/20

dėl *Högsta domstolen* (Aukščiausiasis Teismas, Švedija) 2020 m. vasario 4 d. nutartimi, kurią Teisingumo Teismas gavo 2020 m. vasario 27 d., pagal SESV 267 straipsnį pateikto prašymo priimti prejudicinį sprendimą byloje

Republiken Polen

prieš

PL Holdings Sàrl

TEISINGUMO TEISMAS (didžioji kolegija),

kuri sudaro pirmininkas K. Lenaerts, kolegijų pirmininkai A. Arabadjiev, A. Prechal, K. Jürimäe, S. Rodin ir I. Jarukaitis, teisėjai J.-C. Bonichot, M. Safjan, F. Biltgen, P. G. Xuereb, N. Piçarra, L. S. Rossi (pranešėja) ir A. Kumin,

generalinė advokatė J. Kokott,

posėdžio sekretorė C. Strömholm, administratorė,

atsižvelgęs į rašytinę proceso dalį ir įvykus 2021 m. kovo 15 d. posėdžiui,

išnagrinėjęs pastabas, pateiktas:

– *Republiken Polen*, atstovaujamos *advokater* F. Hoseinian, A.-M. Tamminen, J. Tavaststjerna ir M. Wallin, padedamų L. Guterstam,

* Proceso kalba: švedų.

- *PL Holdings Sàrl*, atstovaujamos *advokater* R. Oldenstam, D. Sandberg, J. Rosell Svensson ir *counsel* L. Rees-Evans, taip pat *advocate* P. Paschalidis ir QC S. Fietta,
- Čekijos vyriausybės, atstovaujamos M. Smolek, J. Vlácil, T. Müller, I. Gavrilova, T. Machovičová ir L. Březinová,
- Vokietijos vyriausybės, atstovaujamos J. Möller ir D. Klebs,
- Ispanijos vyriausybės, atstovaujamos S. Centeno Huerta ir J. Ruiz Sánchez,
- Prancūzijos vyriausybės, atstovaujamos E. de Moustier ir A. Daniel,
- Italijos vyriausybės, atstovaujamos G. Palmieri ir S. Fiorentino,
- Liuksemburgo vyriausybės, atstovaujamos C. Schiltz, A. Germeaux ir T. Uri,
- Vengrijos vyriausybės, atstovaujamos M. Z. Fehér ir R. Kissné Berta,
- Nyderlandų vyriausybės, atstovaujamos M. K. Bulterman, C. S. Schillemans ir J. M. Hoogveld,
- Lenkijos vyriausybės, atstovaujamos B. Majczyna, M. Rzotkiewicz, M. Martyński, B. Soloch ir J. Jackowska-Majeranowska, padedamų *radca prawny* J. Zasada,
- Slovakijos vyriausybės, atstovaujamos B. Ricziová,
- Suomijos vyriausybės, atstovaujamos H. Leppo,
- Švedijos vyriausybės, atstovaujamos H. Shev, M. Salborn Hodgson, C. Meyer-Seitz, A. M. Runeskjöld, H. Eklinder, R. Shahsvan Eriksson ir J. Lundberg,
- Europos Komisijos, atstovaujamos F. Erlbacher, K. Simonsson, L. Malferrari, T. Maxian Rusche ir E. Ljung Rasmussen,

susipažinęs su 2021 m. balandžio 22 d. posėdyje pateikta generalinės advokatės išvada,

priima šį

Sprendimą

- 1 Prašymas priimti prejudicinį sprendimą pateiktas dėl SESV 267 ir 344 straipsnių išaiškinimo.
- 2 Šis prašymas pateiktas nagrinėjant *Republiken Polen* (Lenkijos Respublika) ir *PL Holdings Sàrl* ginčą dėl arbitražo institucijos, kuri priėmė du arbitražo sprendimus dėl tarp jų kilusio ginčo, jurisdikcijos.

Teisinis pagrindas

Tarptautinė teisė

DIS

3 1987 m. gegužės 19 d. pasirašyto Belgijos Karalystės vyriausybės bei Liuksemburgo Didžiosios Hercogystės vyriausybės ir Lenkijos Liaudies Respublikos vyriausybės susitarimo dėl abipusio investicijų skatinimo ir apsaugos (toliau – DIS) 9 straipsnyje numatyta:

„1. a) Kilus ginčui tarp vienos iš Susitariančiųjų šalių ir kitos Susitariančiosios šalies investuotojo, toks investuotojas nusiunčia atitinkamai Susitariančiajai šaliai rašytinį pranešimą su išsamiu memorandumu;

b) šiame straipsnyje sąvoka „ginčai“ reiškia ginčus dėl ekspropriacijos, nacionalizacijos arba bet kurių kitų priemonių, turinčių panašų poveikį investicijoms, įskaitant investicijų perdavimą viešajai nuosavybei, viešosios priežiūros taikymą joms, taip pat bet kurį kitą daiktinių teisių atėmimą arba apribojimą valstybės taikomomis priemonėmis, kurios gali turėti panašių pasekmių kaip ekspropriacija;

c) tokius ginčus turi kiek įmanoma taikiai išspręsti atitinkamos šalys.

2. Jeigu ginčo nepavyksta taip išspręsti per šešis mėnesius nuo 1 dalyje nurodyto rašytinio pranešimo dienos, jis investuotojo pasirinkimu perduodamas spręsti arbitražu vienai iš toliau nurodytų institucijų:

a) Stokholmo prekybos rūmų arbitražo [toliau – SCC] institutui;

<...>

5. Arbitražo institucija sprendimą priima pagal:

– Susitariančiosios šalies, kuri yra ginčo šalis ir kurios teritorijoje padaryta investicija, nacionalinę teisę, įskaitant teisinių ginčų sprendimo principus;

– šios sutarties nuostatas;

– bet kurio specialaus susitarimo, susijusio su investicija, sąlygas;

– visuotinai pripažįstamas tarptautinės teisės nuostatas ir principus.

6. Arbitražo sprendimai yra galutiniai ir privalomi ginčo šalims. Kiekviena Susitariančioji šalis imasi priemonių sprendimams įvykdyti pagal savo nacionalinę teisę.“

Susitarimas dėl Europos Sąjungos valstybių narių dvišalių investicijų sutarčių nutraukimo

- 4 Susitarimo dėl Europos Sąjungos valstybių narių dvišalių investicijų sutarčių nutraukimo (OL L 169, 2020, p. 1) 4 straipsnio 1 dalyje nustatyta:

„Susitariančiosios Šalys patvirtina, kad Arbitražinės išlygos [tarp investuotojo ir valstybės, įtvirtintos dvišalėje investicijų sutartyje] prieštarauja ES sutartims, todėl yra netaikytinos. Dėl šio Arbitražinių išlygų ir ES sutarčių nesuderinamumo nuo dienos, kurią paskutinė iš Dvišalių investicijų sutarčių šalių tapo Europos Sąjungos valstybe nare, Arbitražinė išlyga tokioje Dvišalėje investicijų sutartyje negali būti Arbitražo procedūrų teisinis pagrindas.“

- 5 Šio susitarimo 7 straipsnyje numatyta:

„Jeigu Susitariančiosios Šalys yra Dvišalių investicijų sutarčių, kurių pagrindu buvo pradėta Nebaigta arbitražo procedūra arba Nauja arbitražo procedūra, šalys, jos turi:

- a) bendradarbiaudamos vienos su kitomis ir naudodamosi C priede pateiktu pareiškimu, informuoti arbitražo teismus apie teises [2018 m. kovo 6 d.] Sprendimo [*Achmea*, C-284/16, EU:C:2018:158] pasekmes, kaip apibūdinta 4 straipsnyje; ir
- b) kai jos yra su remiantis Dvišale investicijų sutartimi priimtu arbitražo sprendimu susijusio teismo proceso šalys, paprašyti kompetentingo nacionalinio teismo, įskaitant bet kurioje trečiojoje valstybėje esantį teismą, atitinkamai atidėti ar panaikinti arbitražo sprendimą arba jo nepripažinti ir neužtikrinti jo vykdymo.“

Švedijos teisė

Arbitražo įstatymas

- 6 Pagrindinės bylos aplinkybėms taikomos redakcijos *lag om skiljeförfarande* (Arbitražo procedūros įstatymas) (SFS 1999, Nr. 116, toliau – Arbitražo įstatymas) 1 straipsnis suformuluotas taip:

„Ginčai dėl klausimų, kuriuos šalys gali išspręsti taikiu susitarimu, joms susitarus gali būti perduoti spręsti vienam arba daugiau arbitrų. Taip susitarti galima dėl būsimų ginčų, susijusių su susitarime nurodytais teisiniais santykiais. Ginčas gali būti susijęs su ypatingų aplinkybių buvimu.

<...>“

- 7 Arbitražo įstatymo 2 straipsnyje numatyta:

„Arbitrai gali nagrinėti savo jurisdikciją spręsti ginčą.

Jei arbitrai priėmė sprendimą, kuriame padarė išvadą, kad jie turi jurisdikciją spręsti ginčą, tuo sprendimu nepatenkinta šalis gali prašyti, kad šį klausimą nagrinėtų apeliacinis teismas. Toks skundas turi būti pateiktas ne vėliau kaip per 30 dienų nuo pranešimo apie šį sprendimą minėtai šaliai dienos. Arbitrai gali tęsti arbitražo procedūrą, kol bus priimtas apeliacinės instancijos teismo sprendimas.

Kai pareiškiamas skundas dėl arbitražo teismo sprendimo, kuriame yra sprendimas dėl jurisdikcijos, taikomi 34 ir 36 straipsniai.“

8 Šio įstatymo 33 straipsnio pirmoje pastraipoje nustatyta:

„Arbitražo sprendimas negalioja, jeigu:

- 1) jame išnagrinėtas klausimas, kurio pagal Švedijos teisę arbitras negali spręsti;
- 2) arbitražo sprendimas ar jo priėmimo būdas yra akivaizdžiai nesuderinami su Švedijos viešąja tvarka arba

<...>“

9 Šio įstatymo 34 straipsnio antroje pastraipoje numatyta:

„Šalis neturi teisės remtis tam tikra aplinkybe, jeigu atsižvelgiant į jos dalyvavimą byloje arba į kitus veiksmus galima laikyti, kad ji tokia aplinkybe nesirėmė. Vis dėlto vien tai, kad šalis paskyrė arbitrą, negali reikšti, kad ji pripažino arbitrų jurisdikciją priimti sprendimą dėl perduoto spręsti klausimo. <...>“

10 Remiantis prašymu priimti prejudicinį sprendimą, iš to paties įstatymo 34 straipsnio parengiamųjų darbų matyti, kad apskritai galima daryti prielaidą, jog šalis, kuri dalyvauja byloje nuo pat pradžių nepareiškusi prieštaravimo dėl arbitražo teismo jurisdikcijos, pripažino jo jurisdikciją spręsti ginčą. Arbitražinio susitarimo galiojimo neginčijimą taip pat galima laikyti šalių įsipareigojimu spręsti ginčus arbitražo būdu remiantis sutarčių teise. Šiuo klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas patikslina, kad pagal bendrąsias šios teisės nuostatas galiojantis arbitražinis susitarimas gali būti sudarytas, pavyzdžiui, šalių konkludentiniais veiksmais arba dėl vienos iš šalių neveikimo.

Arbitražo reglamentas

11 Pagal 2010 m. SCC arbitražo instituto arbitražo reglamento 2 straipsnį arbitražiniame prašyme, be kita ko, turi būti pateikta „arbitražinio susitarimo arba arbitražinės išlygos, kuria remiamasi sprendžiant ginčą, kopija ar aprašymas“.

Pagrindinė byla ir prejudicinis klausimas

12 *PL Holdings* yra Liuksemburge įsteigta bendrovė ir jai taikoma Liuksemburgo teisė. 2010–2013 m. ji įsigijo dviejų Lenkijos bankų kapitalo. 2013 m. šie susijungė, ir *PL Holdings* tapo 99 % po tokio jungimosi atsiradusio naujojo banko akcijų savininke.

13 2013 m. liepos mėn. *Komisja Nadzoru Finansowego* (Finansų rinkų komisija, Lenkija), pagal Lenkijos teisę veikianti institucija, atsakinga už bankų ir kredito įstaigų priežiūrą Lenkijoje, nusprendė panaikinti iš *PL Holdings* turimų akcijų kylančias balsavimo teises naujame banke ir įpareigoti priverstinai parduoti jas suteikiančias akcijas.

14 *PL Holdings* nusprendė pradėti prieš Lenkijos Respubliką arbitražo procedūrą arbitražo teisme – SCC arbitražo institute (toliau – arbitražo teismas).

- 15 2014 m. lapkričio 28 d. prašyme *PL Holdings* rėmėsi DIS 9 straipsniu, siekdama pateisinti šio teismo jurisdikciją nagrinėti pagrindinę bylą. Ji paprašė minėto teismo konstatuoti, kad Lenkijos Respublika pažeidė DIS, ir priteisti iš šios valstybės narės žalos atlyginimą kartu su palūkanomis.
- 16 2014 m. lapkričio 30 d. Lenkijos Respublika atsakė į šį prašymą ir nusiuntė laišką SCC sekretoriatui, jame pareiškė ketinanti ginčyti savo tinkamo sutikimo dėl *PL Holdings* pradėtos arbitražo procedūros buvimą.
- 17 2015 m. rugpjūčio 7 d. *PL Holdings* pateikė ieškinį arbitražo teismui; jame, be kita ko, išdėstė savo priekaištus dėl šio sprendimo 13 punkte nurodytų priemonių.
- 18 2015 m. lapkričio 13 d. atsiliepime į ieškinį Lenkijos Respublika ginčijo arbitražo teismo jurisdikciją, motyvuodama tuo, kad *PL Holdings* nėra „investuotoja“, kaip tai suprantama pagal DIS.
- 19 2016 m. gegužės 27 d. Lenkijos Respublika, ginčydama arbitražo teismo jurisdikciją, pateikė papildomą argumentą, grindžiamą tuo, kad DIS 9 straipsnyje įtvirtinta arbitražo išlyga prieštarauja Sąjungos teisei.
- 20 2017 m. birželio 28 d. daliniu arbitražo sprendimu arbitražo teismas pripažino turintis jurisdikciją pagal DIS 9 straipsnį. Šis teismas konstatavo, kad nurodydama priverstinai parduoti *PL Holdings* turimas naujojo Lenkijos banko akcijas Lenkijos Respublika pažeidė DIS, todėl *PL Holdings* galėjo reikalauti atlyginti žalą kartu su palūkanomis.
- 21 2017 m. rugsėjo 28 d. galutiniu arbitražo sprendimu arbitražo teismas įpareigojo Lenkijos Respubliką atlyginti *PL Holdings* patirtą žalą kartu su palūkanomis ir padengti šios arbitražo procedūroje patirtas bylinėjimosi išlaidas.
- 22 2017 m. rugsėjo 28 d. Lenkijos Respublika pateikė skundą *Svea hovrätt* (Stokholmo apeliacinis teismas, Švedija) dėl 2017 m. birželio 28 d. ir rugsėjo 28 d. arbitražo teismo sprendimų panaikinimo.
- 23 Grįsdama šį skundą ji teigė, kad, pirma, pagal SESV 267 ir 344 straipsnius draudžiama, kad valstybės narės investuotojo ir kitos valstybės narės ginčas dėl investicijų būtų pateiktas arbitražo institucijai. Taigi DIS 9 straipsnis prieštarauja Sąjungos teisei, o tai reiškia, kad arbitražo sprendimai, priimti remiantis šiuo straipsniu, prieštarauja Sąjungos viešajai tvarkai, todėl negalioja, kaip numatyta Arbitražo įstatymo 33 straipsnio pirmos pastraipos 1 ir 2 punktuose. Kadangi šie arbitražo sprendimai yra negaliojantys tiesiogiai dėl Sąjungos teisės taikymo, teismas turėtų turėti galimybę nustatyti tokį negaliojimą savo iniciatyva.
- 24 Be to, per Arbitražo įstatymo 34 straipsnio antroje pastraipoje nustatytą terminą Lenkijos Respublika užginčijo arbitražo teismo jurisdikciją, remdamasi DIS 9 straipsnio negaliojimu. Bet kuriuo atveju, jeigu pritaikius šio 34 straipsnio antrą pastraipą Lenkijos Respublikos prieštaravimas dėl jurisdikcijos būtų nepriimtinas, šią nuostatą turėtų būti atsisakyta taikyti todėl, kad ji pakenktų visiškam Sąjungos teisės veiksmingumui.
- 25 Galiausiai Lenkijos Respublika teigė, kad neatsisakė remtis arbitražo teismo jurisdikcijos nebuvimu, todėl atsižvelgiant į jos elgesį po to, kai *PL Holdings* pateikė prašymą dėl arbitražo, negalima daryti išvados apie jos numanomą ketinimą su pastarąja sudaryti *ad hoc* arbitražinį susitarimą, šalia DIS 9 straipsnyje numatytos arbitražinės išlygos.

- 26 *PL Holdings* ginčijo Lenkijos Respublikos argumentus. Ji teigė, kad pagrindinėje byloje nagrinėjamas ginčas susijęs su tokiais klausimais, kaip Lenkijos Respublikos įsipareigojimų pagal DIS pažeidimu ir jos teise į žalos atlyginimą, kurie gali būti sprendžiami arbitražo būdu pagal Arbitražo įstatymo 1 straipsnį.
- 27 DIS 9 straipsnis yra galiojantis Lenkijos Respublikos suformuluotas „arbitražo pasiūlymas“, kurį *PL Holdings* priėmė pateikdama savo prašymą dėl arbitražo. Be to, Lenkijos Respublika pavėluotai ginčijo arbitražinės išlygos galiojimą ir teismas negali *ex officio* nagrinėti klausimo, ar ši sąlyga prieštarauja Sąjungos teisei.
- 28 Bet kuriuo atveju, net darant prielaidą, kad Lenkijos Respublikos „arbitražo pasiūlymas“, kylantis iš DIS 9 straipsnio, negalioja, pagrindinėje byloje nagrinėjamo ginčo šalys vis dėlto būtų sudariusios *ad hoc* arbitražinį susitarimą pagal Švedijos teisę ir komercinio arbitražo principus, atsižvelgiant į šių šalių elgesį. Iš tiesų pateikusi prašymą dėl arbitražo *PL Holdings* pateikė arbitražo pasiūlymą tokiomis pačiomis sąlygomis, kokios numatytos DIS 9 straipsnyje, ir Lenkijos Respublika netiesiogiai sutiko su šiuo pasiūlymu ir tinkamai neginčijo arbitražo teismo jurisdikcijos pagal šį susitarimą.
- 29 *Svea hovrätt* (Stokholme posėdžiaujantis apeliacinis teismas), bylą nagrinėjęs pirmąja instancija, nusprendė atmesti Lenkijos Respublikos ieškinį. Šis teismas visų pirma nusprendė, kad net jeigu 2018 m. kovo 6 d. Sprendimas *Achmea* (C-284/16, EU:C:2018:158), kuris, kaip jis mano, taikytinas pagrindinėje byloje, lemia DIS 9 straipsnio, taigi, ir vėlesnio Lenkijos Respublikos pateikto nuolatinio pasiūlymo kitų valstybių narių investuotojams, pagal kurį ginčą dėl šio susitarimo turi spręsti arbitražo institucija, negaliojimą, toks negaliojimas netrukdo valstybei narei ir kitos valstybės narės investuotojui vėlesniame etape sudaryti *ad hoc* arbitražinį susitarimą tam, kad būtų išspręstas šis ginčas. Toks *ad hoc* arbitražinis susitarimas būtų grindžiamas minėto ginčo šalių bendru ketinimu ir jis būtų sudarytas pagal tuos pačius principus, kurie taikomi komercinio arbitražo procedūrai.
- 30 Be to, pagrindinėje byloje nagrinėjami arbitražo sprendimai buvo susiję su klausimais, kurie gali būti išspręsti arbitražo būdu, ir jų turinys neprieštaravo viešajai tvarkai, todėl jų nereikia panaikinti remiantis Arbitražo įstatymo 33 straipsnio pirmos pastraipos 1 arba 2 punktais.
- 31 Galiausiai Lenkijos Respublikos DIS 9 straipsnyje įtvirtintos arbitražinės išlygos galiojimo ginčijamas buvo pavėluotas, todėl dėl jo buvo suėjęs Arbitražo įstatymo 34 straipsnio antroje pastraipoje nustatytas senaties terminas.
- 32 Gavęs Lenkijos Respublikos kasacinį skundą dėl *Svea hovrätt* (Stokholme posėdžiaujantis apeliacinis teismas) sprendimo, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas *Högsta domstolen* (Aukščiausiasis Teismas, Švedija) mano, kad nustatyta, jog DIS 9 straipsnyje įtvirtinta arbitražinė išlyga prieštarauja Sąjungos teisei. Atsižvelgdamas į tai jis mano, kad būtina kreiptis į Teisingumo Teismą, kad šis priimtų sprendimą dėl šalių pozicijų, kurios buvo pakartotos jame, nes tai, kaip šiuo atveju reikia aiškinti nagrinėjamas Sąjungos teisės nuostatas, nėra aišku.

- 33 Šiomis aplinkybėmis *Högsta domstolen* (Aukščiausiasis Teismas) nutarė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir pateikti Teisingumo Teismui šį prejudicinį klausimą:

„Ar SESV 267 ir 344 straipsniai, atsižvelgiant į jų aiškinimą [2018 m. kovo 6 d. Sprendime *Achmea* (C-284/16, EU:C:2018:158)], lemia tai, kad arbitražinis susitarimas negalioja, jeigu jį sudarė valstybė narė ir investuotojas – jeigu investicijų susitarime yra arbitražinė išlyga, kuri negalioja dėl to, kad susitarimą sudarė dvi valstybės narės – atsižvelgiant į tai, kad po to, kai investuotojas pradeda arbitražo procedūrą, valstybė narė laisva valia nereiškia prieštaravimų dėl jurisdikcijos?“

Dėl prejudicinio klausimo

- 34 Reikia priminti, kad, remiantis Teisingumo Teismo suformuota jurisprudencija, vykstant SESV 267 straipsnyje įtvirtintai nacionalinių teismų ir Teisingumo Teismo bendradarbiavimo procedūrai, pastarasis nacionaliniam teismui turi pateikti naudingą atsakymą, kuris leistų išnagrinėti jam pateiktą bylą. Atsižvelgiant į tai, Teisingumo Teismui gali tekti performuluoti jam pateiktus klausimus (2021 m. liepos 15 d. Sprendimo *Ministrstvo za obrambo*, C-742/19, EU:C:2021:597, 31 punktą ir jame nurodytą jurisprudenciją).
- 35 Kaip konstatavo prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, pagrindinėje byloje nustatyta, kad DIS 9 straipsnyje įtvirtinta arbitražinė išlyga negalioja, nes ja pažeidžiamas Sąjungos teisės savarankiškumas, visiškas veiksmingumas ir vienodas jos taikymas, ir kad jokia arbitražo procedūra negali būti teisėtai pradėta remiantis šia arbitražine išlyga.
- 36 Nors iš pradžių *PL Holdings*, remdamasi DIS 9 straipsniu, pradėjo arbitražo procedūrą prieš Lenkijos Respubliką, ji toliau tvirtino, kad jos prašymas dėl arbitražo nėra pritarimas Lenkijos Respublikos arbitražo pasiūlymui, nurodytam DIS 9 straipsnyje, o turi būti laikomas tokio paties turinio arbitražo pasiūlymu, kuriam Lenkijos Respublika netiesiogiai pritarė, nes tinkamai neginčijo arbitražo teismo jurisdikcijos per šiuo klausimu Švedijos teisėje, taikytinoje minėtai arbitražo procedūrai, nustatytą terminą. Taigi šiuo susitarimu minėta arbitražinė išlyga buvo pakeista atsižvelgiant į DIS, kuri ir toliau buvo taikoma tai pačiai arbitražo procedūrai remiantis šiuo nauju teisiniu pagrindu. Lenkijos Respublika galiausiai buvo nubausta už DIS pažeidimą.
- 37 Šiomis aplinkybėmis reikia manyti, kad savo prejudiciniu klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės siekia išsiaiškinti, ar SESV 267 ir 344 straipsniai turi būti aiškinami taip, kad pagal juos draudžiamos nacionalinės teisės nuostatos, pagal kurias valstybei narei leidžiama sudaryti su kitos valstybės narės investuotoju *ad hoc* arbitražinį susitarimą, pagal kurį galima tęsti arbitražo procedūrą, pradėtą remiantis šiam susitarimui tapacia arbitražine išlyga, numatyta tarp šių dviejų valstybių narių sudarytame tarptautiniame susitarime ir negaliojančia dėl jos prieštaravimo tiems patiems straipsniams.
- 38 Visų pirma reikia pažymėti, kad šis klausimas grindžiamas prielaida, kad, atsižvelgiant į DIS 9 straipsnyje įtvirtintos arbitražinės išlygos negaliojimą, Lenkijos Respublika, remdamasi taikytina Švedijos teise, netiesiogiai sutiko su *PL Holdings* arbitražo pasiūlymu, laiku neginčydama arbitražo teismo jurisdikcijos, ir taip su ja sudarė atskirą *ad hoc* arbitražinį susitarimą, kurio turinys identiškas DIS 9 straipsniu grindžiamai arbitražinei išlygai.

- 39 Šiuo klausimu reikia priminti, kad pagal SESV 267 straipsnyje numatytą procedūrą, grindžiamą aiškiu nacionalinių teismų ir Teisingumo Teismo jurisdikcijos atskyrimu, bet koks faktinių aplinkybių vertinimas priskiriamas nacionalinio teismo jurisdikcijai (2018 m. kovo 6 d. Sprendimo *SEGRO ir Horváth*, C-52/16 ir C-113/16, EU:C:2018:157, 98 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija).
- 40 Taigi tik prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas turi iš anksto įvertinti visas faktines aplinkybes, susijusias su pagrindinėje byloje nagrinėjama situacija, kad nustatytų galimą Lenkijos Respublikos valią sutikti su *PL Holdings* arbitražo pasiūlymu.
- 41 Vis dėlto reikia pažymėti, kad iš Teisingumo Teismui pateiktos bylos medžiagos matyti, jog Lenkijos Respublika iš pradžių ginčijo arbitražo teismo jurisdikciją pagal DIS. Visų pirma ji 2014 m. lapkričio 30 d. SCC sekretariatui skirtame rašte išreiškė savo ketinimą nurodyti, kad nėra jokio galiojančio arbitražinio susitarimo. Be to, jau savo 2015 m. lapkričio 13 d. atsiliepime į ieškinį, pateiktame arbitražo teismui, ji ginčijo šio teismo jurisdikciją, motyvuodama tuo, kad *PL Holdings* nebuvo „investuotoja“, kaip tai suprantama pagal DIS. Galiausiai 2016 m. gegužės 27 d. atsiliepime, pateiktame praėjus kelioms dienoms po to, kai Teisingumo Teismui buvo pateiktas prašymas priimti prejudicinį sprendimą byloje, kurioje priimtas 2018 m. kovo 6 d. Sprendimas *Achmea* (C-284/16, EU:C:2018:158), ji teigė, kad arbitražo teismas neturi jurisdikcijos nagrinėti pagrindinėje byloje nagrinėjamo ginčo dėl DIS 9 straipsnyje įtvirtintos arbitražinės išlygos negaliojimo (tik šia išlyga *PL Holdings* grindė savo arbitražo prašymą), nes ši išlyga prieštaravo Sąjungos teisei.
- 42 Šiomis aplinkybėmis prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas turi atsižvelgti į Lenkijos Respublikos prieštaravimus, pateiktus per visą arbitražo procedūrą, kad įrodytų galimą šios valstybės narės valią, nepaisant DIS 9 straipsnyje įtvirtintos arbitražinės išlygos pripažinimo negaliojančia, todėl ir teisinį pagrindą sudaryti *ad hoc* arbitražinį susitarimą, kurio turinys tapatus šiai išlygai, – juo rėmėsi *PL Holdings*, pradėdama arbitražo procedūrą. Konkrečiai kalbant, šis teismas turėtų įsitikinti, kad 2014 m. lapkričio 28 d. *PL Holdings* arbitražo prašymas pagal 2010 m. SCC arbitražo instituto arbitražo reglamento 2 straipsnį kartu su vėlesniu Lenkijos Respublikos elgesiu leidžia aiškiai nustatyti, kad yra sudarytas *ad hoc* arbitražinis susitarimas tarp šio investuotojo ir Lenkijos Respublikos ir kad ši galėjo veiksmingai ginčyti šio susitarimo galiojimą arbitražo teisme.
- 43 Taigi tik tuo atveju, jei prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas nuspręstų, kad Lenkijos Respublika iš tikrųjų numanomai sutiko būti saistoma tokio *ad hoc* arbitražinio susitarimo, kurio turinys tapatus DIS 9 straipsnyje įtvirtintos arbitražinės išlygos turiniui, reikėtų patikrinti, ar tokio susitarimo sudarymas tokiomis sąlygomis atitinka Sąjungos teisę.
- 44 Šiuo klausimu reikia priminti, kad Teisingumo Teismas nusprendė, kad SESV 267 ir 344 straipsniai turi būti aiškinami kaip draudžiantys dviejų valstybių narių sudarytos tarptautinės sutarties nuostatą, pagal kurią vienos iš šių valstybių narių investuotojas, kilus ginčui dėl investicijų kitoje valstybėje narėje, gali iškelti bylą pastarajai valstybei narei arbitražo teisme, kurio jurisdikciją ši valstybė narė privalo pripažinti (2018 m. kovo 6 d. Sprendimo *Achmea*, C-284/16, EU:C:2018:158, 60 punktas).
- 45 Iš tiesų sudarydamos tokią sutartį valstybės narės sutinka netaikyti savo teismų jurisdikcijos, taigi, ir teisminių teisių gynimo būdų sistemos, kurią ESS 19 straipsnio 1 dalies antroje pastraipoje jos įpareigojamos nustatyti Sąjungos teisei priklausančiose srityse (šiuo klausimu žr. 2018 m. vasario 27 d. Sprendimo *Associação Sindical dos Juízes Portugueses*, C-64/16, EU:C:2018:117, 34 punktą),

nes ginčai gali būti susiję su šios teisės taikymu ar aiškinimu. Taigi pagal tokią sutartį gali būti netaikoma tvarka, kai šie ginčai būtų sprendžiami taip, kad užtikrintų visišką minėtos teisės veiksmingumą (šiuo klausimu žr. 2021 m. rugsėjo 2 d. Sprendimo *Komstroy*, C-741/19, EU:C:2021:655, 59 ir 60 punktus ir juose nurodytą jurisprudenciją).

- 46 Neginčijama, kad DIS 9 straipsnyje įtvirtinta arbitražinė išlyga, kaip ir nagrinėta byloje, kurioje priimtas 2018 m. kovo 6 d. Sprendimas *Achmea* (C-284/16, EU:C:2018:158), gali lemti arbitražo institucijos sprendimą byloje, kurios gali būti susijusios su Sąjungos teisės taikymu ar aiškinimu. Taigi ši arbitražinė išlyga gali kelti klausimą ne tik dėl abipusio valstybių narių pasitikėjimo, bet ir dėl Sąjungos teisės savitumo išsaugojimo, kurį užtikrina SESV 267 straipsnyje numatyta prašymo priimti prejudicinį sprendimą procedūra. Todėl minėta nuostata nesuderinama su ESS 4 straipsnio 3 dalies pirmoje pastraipoje įtvirtintu lojalaus bendradarbiavimo principu ir kelia grėsmę Sąjungos teisės autonomijai, įtvirtintai, be kita ko, SESV 344 straipsnyje (šiuo klausimu žr. 2018 m. kovo 6 d. Sprendimo *Achmea*, C-284/16, EU:C:2018:158, 58 ir 59 punktus). Be to, kaip patvirtina Susitarimo dėl Europos Sąjungos valstybių narių dvišalių investicijų sutarčių nutraukimo 4 straipsnio 1 dalis, nuo Lenkijos Respublikos įstojimo į Sąjungą 2004 m. gegužės 1 d. DIS 9 straipsniu nebebuvo galima remtis kaip investuotojų ir šios valstybės narės arbitražo procedūros pagrindu.
- 47 Jeigu valstybė narė, kuri yra ginčo, galinčio būti susijusio su Sąjungos teisės taikymu ir aiškinimu, šalis, galėtų perduoti šį ginčą arbitražo institucijai, kurios savybės yra tokios pačios kaip numatytos negaliojančioje arbitražinėje išlygoje, įtvirtintoje tarptautinėje sutartyje, kaip antai nurodytoje šio sprendimo 44 punkte, sudarant *ad hoc* arbitražinį susitarimą, kurio turinys tapatus šiai išlygai, iš tikrųjų būtų apeitos iš Sutarčių, konkrečiai kalbant, iš ESS 4 straipsnio 3 dalies ir SESV 267 bei 344 straipsnių, šiai valstybei narei kylančios pareigos, kaip jos aiškinamos 2018 m. kovo 6 d. Sprendime *Achmea* (C-284/16, EU:C:2018:158).
- 48 Iš tiesų, pirma, toks *ad hoc* arbitražinis susitarimas ginčo, dėl kurio jis buvo sudarytas, atžvilgiu sukelia tokias pačias pasekmes kaip ir tas, kurias sukelia tokia išlyga. Šio susitarimo tikslas yra būtent pakeisti tokioje nuostatoje, koks yra DIS 9 straipsnis, esančią arbitražinę išlygą, siekiant palikti galioti jos padarinius, nepaisant jos negaliojimo.
- 49 Be to, kaip teisingai pažymėjo ir Europos Komisija, šio atitinkamos valstybės narės pareigų vengimo pasekmės, kylančios iš šio sprendimo 47 punkte nurodytų nuostatų, nėra lengvesnės dėl to, kad tai yra individualus atvejis. Iš tiesų *PL Holdings* siūlomo teisinio požiūrio galima laikyti daugelyje bylų, kurios gali būti susijusios su Sąjungos teisės taikymu ir aiškinimu, ir taip pakartotinai kenkiama šios teisės autonomijai.
- 50 Taip pat reikia pažymėti, kad kiekvienas arbitražo prašymas, kurį valstybei narei pateikia kitos valstybės narės investuotojas, remdamasis arbitražine išlyga, numatyta šių dviejų valstybių narių dvišalėje investicijų sutartyje, nepaisant šios išlygos negaliojimo, gali reikšti arbitražo pasiūlymą atitinkamai valstybei narei atsakovei, kuri galėtų būti laikoma priėmusia šį pasiūlymą vien dėl to, kad nepateikė konkrečių argumentų, nukreiptų prieš *ad hoc* arbitražinio susitarimo buvimą. Dėl tokios situacijos liktų galioti šios valstybės narės pažeidžiant Sąjungos teisę priimtą ir dėl to negaliojančio įsipareigojimo sutikti su arbitražo institucijos, į kurią kreiptasi, pasekmės.
- 51 Be to, dokumento, kuriuo grindžiama arbitražo institucijos jurisdikcija pagal SESV 267 ir 344 straipsnius, galiojimas negali priklausyti nuo atitinkamo ginčo šalių elgesio, ypač nuo valstybės narės, kuri pažeidė šiuos straipsnius, elgesio, dėl kurio arbitražinė išlyga, pagal kurią kreiptasi į minėtą arbitražo instituciją, yra negaliojanti. Jei iš valstybės narės elgesio būtų galima daryti

išvadą, kad ji išreiškė kokią nors valią pripažinti minėtos arbitražo institucijos jurisdikciją, ši valia būtina sutaptų su ta, kuri buvo išreikšta nustatant minėtą arbitražinę išlygą, todėl negalėtų pagrįsti šios jurisdikcijos.

- 52 Galiausiai tiek iš 2018 m. kovo 6 d. Sprendimo *Achmea* (C-284/16, EU:C:2018:158), tiek iš Sąjungos teisės viršenybės ir lojalaus bendradarbiavimo principų matyti ne tik tai, kad valstybės narės negali išipareigoti pašalinti iš Sąjungos teisminės sistemos ginčų, kurie gali būti susiję su Sąjungos teisės taikymu ir aiškinimu, bet ir tai, kad, kai toks ginčas perduotas nagrinėti arbitražo institucijai remiantis minėtai teisei prieštaraujančiu išipareigojimu, jos šioje arbitražo institucijoje arba jurisdikciją turinčiame teisme privalo ginčyti arbitražinės išlygos ar *ad hoc* arbitražinio susitarimo, kuriuo remiantis buvo kreiptasi į minėtą instituciją, galiojimą.
- 53 Tai, be kita ko, patvirtina Susitarimo dėl Europos Sąjungos valstybių narių dvišalių investicijų sutarčių nutraukimo 7 straipsnio b punktas, pagal kurį tuo atveju, kai susitariančiosios šalys sudaro dvišalių investicijų sutartis, kurių pagrindu pradėta arbitražo procedūra, jos, be kita ko, turi, kai yra su remiantis dvišale investicijų sutartimi priimtu arbitražo sprendimu susijusio teismo proceso šalys, paprašyti kompetentingo nacionalinio teismo atidėti ar panaikinti arbitražo sprendimą arba jo nepripažinti ir neužtikrinti jo vykdymo. Ši taisyklė *mutatis mutandis* taikoma situacijai, kai arbitražo procedūra, iš pradžių pradėta remiantis arbitražine išlyga, negaliojančia dėl jos neatitikties Sąjungos teisei, tęsiama remiantis šalių pagal taikytiną nacionalinę teisę sudarytu *ad hoc* arbitražiniu susitarimu, kurio turinys tapatus šios išlygos turiniui.
- 54 Taigi bet koks valstybės narės bandymas ištaisyti arbitražinės išlygos negaliojimą susitariant su kitos valstybės narės investuotoju prieštarautų pirmosios valstybės narės išipareigojimui ginčyti arbitražinės išlygos galiojimą ir taip lemtų pačios šios sutarties neteisėtumą, nes ji prieštarautų Sąjungos teisės sistemos nuostatoms ir pagrindiniams principams, nurodytiems šio sprendimo 46 punkte.
- 55 Šiomis aplinkybėmis nacionalinis teismas turi patenkinti prašymą panaikinti arbitražo teismo sprendimą, priimtą remiantis arbitražiniu susitarimu, kuriuo pažeidžiami SESV 267 ir 344 straipsniai, taip pat tarpusavio pasitikėjimo, lojalaus bendradarbiavimo ir Sąjungos teisės autonomijos principus.
- 56 Atsižvelgiant į visa tai, kas išdėstyta, į pateiktą klausimą reikia atsakyti: SESV 267 ir 344 straipsniai turi būti aiškinami taip, kad pagal juos draudžiamos nacionalinės teisės nuostatos, pagal kurias valstybei narei leidžiama su kitos valstybės narės investuotoju sudaryti *ad hoc* arbitražinį susitarimą, pagal kurį galima tęsti arbitražo procedūrą, pradėtą remiantis šiam susitarimui tapačia arbitražine išlyga, įtvirtinta tarp šių dviejų valstybių narių sudarytame tarptautiniame susitarime ir negaliojančia dėl jos prieštaravimo tiems patiems straipsniams.

Dėl prašymo riboti sprendimo, kuris bus priimtas, poveikį laiko atžvilgiu

- 57 *PL Holdings* Teisingumo Teismo prašė tuo atveju, jei šis nuspręstų, kad SESV 267 ir 344 straipsniai turi būti aiškinami taip, kad pagal juos draudžiamas valstybės narės ir kitos valstybės narės privataus investuotojo sudarytas arbitražinis susitarimas, apriboti sprendimo, kuris turi būti priimtas, poveikį laiko atžvilgiu, kad šis nepaveiktų arbitražo procedūrų, kurios buvo sąžiningai pradėtos remiantis *ad hoc* arbitražiniais susitarimais ir pasibaigusios prieš paskelbiant šį sprendimą.

- 58 Norint priimti sprendimą dėl šio prašymo reikia priminti, kad pagal suformuotą jurisprudenciją Sąjungos teisės normos išaiškinimu, kurį Teisingumo Teismas pateikia vykdydamas pagal SESV 267 straipsnį jam suteiktus įgaliojimus, paaiškinama ir patikslinama šios normos reikšmė ir apimtis, kaip ji turi arba turėjo būti suprasta ir taikoma nuo įsigaliojimo momento. Vadinasi, taip išaiškinta norma gali ir turi būti teismo taikoma tiems teisiniams santykiams, kurie atsirado ir buvo užmegzti prieš paskelbiant sprendimą dėl prašymo išaiškinti, jei, be to, įvykdytos sąlygos, leidžiančios kompetentinguose teismuose pareikšti ieškinį dėl šios normos taikymo (2021 m. kovo 17 d. Sprendimo *Academia de Studii Economice din București*, C-585/19, EU:C:2021:210, 78 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija).
- 59 Taigi Teisingumo Teismas tik išimtiniais atvejais ir taikydamas bendrąjį teisinio saugumo principą, kuris yra Sąjungos teisės sistemos dalis, gali apriboti bet kurio suinteresuotojo asmens galimybę remtis jo išaiškinta norma ginčijant sąžiningai nustatytus teisinius santykius. Kad būtų galima taikyti tokį apribojimą, turi būti tenkinami du esminiai kriterijai, t. y. suinteresuotųjų asmenų sąžiningumo ir didelių sunkumų rizikos (2021 m. kovo 17 d. Sprendimo *Academia de Studii Economice din București*, C-585/19, EU:C:2021:210, 79 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija).
- 60 Konkrečiau kalbant, Teisingumo Teismas taikė šį sprendimą tik labai konkrečiomis aplinkybėmis, be kita ko, kai kilo sunkių ekonominių pasekmių atsiradimo rizika, ypač dėl daugelio teisinių santykių, užmegztų veikiant sąžiningai, remiantis pagrįstai galiojančiais teisės aktais, paaiškėjus, kad asmenys ir nacionalinės valdžios institucijos Sąjungos teisės neatitinkančius veiksmus atliko dėl objektyvaus ir didelio netikrumo dėl Sąjungos teisės normų turinio, o netikrumo atsiradimo priežastis galėjo būti net kitų valstybių narių ar Komisijos elgesys (2021 m. kovo 17 d. Sprendimo *Academia de Studii Economice din București*, C-585/19, EU:C:2021:210, 80 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija).
- 61 Reikia dar priminti, kad Teisingumo Teismo remiantis SESV 267 straipsniu pateikto Sąjungos teisės nuostatos išaiškinimo poveikio laiko atžvilgiu ribojimas gali būti nustatytas tik pačiame sprendime, kuriame pateikiamas prašomas išaiškinimas. Šis principas užtikrina vienodą požiūrį į valstybes nares ir kitus teisės subjektus Sąjungos teisės atžvilgiu ir kartu tenkina iš teisinio saugumo principo kylančius reikalavimus (2020 m. balandžio 23 d. Sprendimo *Herst*, C-401/18, EU:C:2020:295, 57 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija).
- 62 Nagrinėjamu atveju, pirma, dėl sąžiningumo kriterijaus *PL Holdings* teigia, kad ši byla yra pirmoji, kurioje Teisingumo Teismo prašoma pareikšti nuomonę dėl tokio *ad hoc* arbitražinio susitarimo galiojimo, koks nagrinėjamas pagrindinėje byloje. Sudarant šį arbitražinį susitarimą niekas nenurodė, kad jis prieštarauja Sąjungos teisei, nes 2018 m. kovo 6 d. Sprendimą *Achmea* (C-284/16, EU:C:2018:158) Teisingumo Teismas paskelbė tik po to, kai buvo priimti 2017 m. birželio 28 d. ir rugsėjo 28 d. arbitražo sprendimai. Be to, *PL Holdings* rėmėsi Lenkijos Respublikos elgesiu, įskaitant tai, kad ji dalyvavo arbitražo procedūroje, tačiau laiku nepateikė prieštaravimo dėl arbitražo teismo jurisdikcijos pagal Sąjungos teisę.
- 63 Antra, dėl kriterijaus, susijusio su dideliais sunkumais, *PL Holdings* teigia, kad sprendimas, kuris bus priimtas, gali paveikti didelį skaičių individualių subjektų, sudariusių arbitražinius susitarimus su valstybėmis narėmis pagal įvairių rūšių sutartis. Be to, Teisingumo Teismo jurisprudencijoje nėra nieko, kas rodytų, kad sąvoka „dideli sunkumai“ negali apimti situacijos, kai sąžiningai veikianti Sąjungoje įsteigta bendrovė, kaip antai *PL Holdings*, iš pradžių buvo

neteisėtai nusavinta pažeidžiant Sąjungos teisę, visų pirma jos įsisteigimo laisvę, užtikrintą SESV 49 ir 54 straipsniuose, ir vėliau iš jos buvo atimta Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos 47 straipsnyje numatyta teisė į veiksmingą teisminę gynybą.

- 64 Šiuo klausimu, kaip savo išvados 84 punkte pažymėjo generalinė advokatė, šioje byloje reikšmingas SESV 267 ir 344 straipsnių aiškinimas tiesiogiai išplaukia iš 2018 m. kovo 6 d. Sprendimo *Achmea* (C-284/16, EU:C:2018:158), kurio poveikio laiko atžvilgiu Teisingumo Teismas neapribojo.
- 65 Iš tiesų leisti valstybei narei pakeisti tarptautinio susitarimo tarp valstybių narių arbitražinę išlygą sudarant *ad hoc* arbitražinį susitarimą, kad būtų galima tęsti arbitražo procedūrą, pradėtą remiantis šia išlyga, reikštų, kad, kaip nuspręsta šio sprendimo 47 punkte, būtų apeitos šios valstybės narės pareigos, kylančios iš Sutarčių, visų pirma iš ESS 4 straipsnio 3 dalies ir SESV 267 ir 344 straipsnių, kaip jie aiškinami 2018 m. kovo 6 d. Sprendime *Achmea* (C-284/16, EU:C:2018:158).
- 66 Taigi šio sprendimo poveikio laiko atžvilgiu apribojimas iš tikrųjų reikštų šių nuostatų aiškinimo, kurį Teisingumo Teismas pateikė 2018 m. kovo 6 d. Sprendime *Achmea* (C-284/16, EU:C:2018:158), poveikio apribojimą.
- 67 Be to, kalbant apie tariamus didelius sunkumus, reikia pažymėti, kad, kiek tai susiję su, pirma, tariamu poveikiu, kurį šis sprendimas galėtų turėti valstybių narių sudarytiems arbitražiniams susitarimams dėl įvairių rūšių sutarčių, šiame sprendime pateiktame Sąjungos teisės aiškinyje daroma nuoroda tik į *ad hoc* arbitražinius susitarimus, sudarytus tokiomis aplinkybėmis, kaip nagrinėjamos pagrindinėje byloje, ir apibendrintos, be kita ko, šio sprendimo 65 punkte.
- 68 Antra, subjektinių teisių, kurias *PL Holdings* kildina iš Sąjungos teisės, apsauga turi būti užtikrinama pagal valstybių narių, šiuo atveju Lenkijos, teismų sistemą. Taigi darant prielaidą, kad įrodyta šių teisių apsaugos spraga, kaip teigia *PL Holdings*, ji turi būti ištaisyta šioje sistemoje, prireikus bendradarbiaujant su Teisingumo Teismu pagal jo kompetenciją, ir tokia spraga negali pateisinti šio sprendimo 65 punkte minėtų nuostatų ir pagrindinių principų pažeidimo toleravimo.
- 69 Tokiomis aplinkybėmis reikia atmesti *PL Holdings* prašymą apriboti sprendimo, kuris bus priimtas, poveikį laiko atžvilgiu, nesant reikalo patikrinti jos sąžiningumo.

Dėl bylinėjimosi išlaidų

- 70 Kadangi šis procesas pagrindinės bylos šalims yra vienas iš etapų prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo nagrinėjamoje byloje, bylinėjimosi išlaidų klausimą turi spręsti šis teismas. Išlaidos, susijusios su pastabų pateikimu Teisingumo Teismui, išskyrus tas, kurias patyrė minėtos šalys, nėra atlygintinos.

Remdamasis šiais motyvais, Teisingumo Teismas (didžioji kolegija) nusprendžia:

SESV 267 ir 344 straipsniai turi būti aiškinami taip, kad pagal juos draudžiamos nacionalinės teisės nuostatos, pagal kurias valstybei narei leidžiama su kitos valstybės narės investuotoju sudaryti *ad hoc* arbitražinį susitarimą, pagal kurį galima tęsti arbitražo procedūrą, pradėtą remiantis šiam susitarimui tapacia arbitražine išlyga, įtvirtinta tarp šių

dviejų valstybių narių sudarytame tarptautiniame susitarime ir negaliojančia dėl jos prieštaravimo tiems patiems straipsniams.

Parašai.